

Minja Koskela vas

Keskustelualoite taiteen ja kulttuurin yhteiskunnallisesta merkityksestä

Eduskunnan puhemiehelle

Kulttuuriala on ollut pitkään ahdingossa ja aliresursoitu. EU-maista Suomen kulttuuribudjetti on viidenneksi alhaisin ja julkisen sektorin kulutusmenot kulttuuripalveluihin ovat alle puolet verrattuna Ruotsiin. Tämä näkyy alan työpaikkojen ja yritysten vähäisyydessä; esimerkiksi Ruotsissa luovat alat työllistävät yli kaksi kertaa enemmän kuin Suomessa.

Keskustelu taiteen ja kulttuurin merkityksestä nousi jälleen esiin, kun Museovirasto ilmoitti sulkevansa kulttuurileikkausten seurauksena toteutetuissa yt-neuvotteluissa useita museokohteita, kuten Seurasaaren, Hvitträskin, Louhisaaren ja Langinkosken museot. Leikkauksilla on suoria vaikutuksia taide- ja kulttuurialan mahdollisuuksiin työllistää ihmisiä ja samalla koko luovan alan toimintakenttään ja sen supistumiseen.

Kyse ei kuitenkaan ole pelkästään rahoituksesta ja sen vaikutuksesta työllisyyteen, vaikka molemmilla onkin sinänsä yhteiskunnallinen arvo. Kyse on myös siitä, miten taidetta ja kulttuuria arvostetaan yhteiskunnassa eli millaisia vaikutuksia niillä nähdään olevan esimerkiksi suhteessa demokratiaan, kriittiseen ajatteluun, yhteiskuntakritiikin esittämiseen ja (kansalliseen) itseymmärrykseen.

Helsingin Sanomat julkaisi 28.10. näyttelyarvion Didrichsenin taidemuseon näyttelystä, jossa esitellään tanskalaisen taidemaalarin Carl-Henning Pedersenin teoksia. Pedersen maalasi, kun Saksa miehitti Tanskan vuonna 1940, ja näyttelyarvio muistuttaa, että taiteen tekeminen oli tuolloin mahdollista, mutta sen esittäminen oli vaikeaa ja jopa vaarallista. Toisin sanoen taidetta ja kulttuuria on autoritäärisissä yhteiskunnissa pidetty niin merkityksellisinä, että niiden vapautta on haluttu rajoittaa.

Rahoitusleikkaukset eivät suoraan osoita, että taiteen vapautta haluttaisiin rajoittaa, mutta ne vaikuttavat joka tapauksessa taiteen kykyyn tuottaa yhteiskuntakritiikkiä ja luoda yhteiskunnallisia merkityksiä. Kun rahoitusta leikataan, taiteen vaikuttavuus supistuu. Siksi on välttämätöntä hahmottaa ja ymmärtää taiteen ja kulttuurin yhteiskunnallisia ulottuvuuksia — jotta niitä voitaisiin arvioida rehellisesti myös ja etenkin silloin, kun valtaapitävät kokevat, että näistä ulottuvuuksista on välttämätöntä leikata.

Poliittisessa keskustelussa taiteen ja kulttuurin merkityksestä taiteelle asetetaan usein välineellinen arvo, kuten hyvinvoinnin tai terveyden edistäminen. Tällaisia merkityksiä onkin todennettu

Keskustelualoite KA 22/2024 vp

useissa tutkimuksissa, mutta samaan aikaan taiteilijat itse korostavat taiteen arvoa itsessään eli taiteen tehtävää olla taidetta. Tällainen niin sanottu taiteen itseisarvo jää usein poliittisessa keskustelussa sivuun, vaikka juuri siinä piilee myös taiteen yhteiskunnallinen merkitys eli tuoda yhteiskuntaan yksi välttämätön ajattelun ja merkityksellistämisen ulottuvuus. Myös tällaisista vaikutuksista on välttämätöntä käydä yhteiskunnallista debattia, erityisesti leikkausten kohdistuessa mainittuihin vaikutuksiin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta käy ajankohtaiskeskustelun taiteen ja kulttuurin yhteiskunnallisesta merkityksestä.

Helsingissä 29.10.2024

Minja Koskela vas